

En les eleccions que començaran el 16 de juny els russos hauran de confirmar Ieltsin per a un nou mandat d'incertes reformes i privatitzacions corruptes, o bé optar pel comunista Ziugànov, portador d'un no menys incert programa de reformes socials.

Rússia: triar entre mal i pitjor

La campanya electoral és a la recta final i la ciutadania russa s'ha vist privada de contemplar el desitjat i esperat acarament entre Borís Ieltsin i Guennadi Ziugànov. Potser no era possible un debat televisat, però no pocs electors amants de la pau social haurien respirat tranquils, si el president i el líder comunista s'haguessin saludat civilitzadament a la porta d'un despatx, davant les càmeres, i a la sortida haguessin donat fe de la seva coincidència a respectar el resultat de les urnes i a evitar la guerra civil.

Això és, ni més ni menys, el que van demanar als dos líders els treze bancs més potents de Rússia en una declaració pública que, més que insinuar o convidar, instava sense subterfugis a arribar un compromís que garantís les reformes i l'estabilitat als carrers de les ciutats i als camins dels llogarets. Ziugànov va recollir el guant i va arribar a evocar l'exemple del Pacte de la Moncloa espanyol del 1977 i Ieltsin va deixar entreveure que estava disposat a cedir un tros del "pastís" als comunistes.

I és que tot i que sondatges, sobretot els difosos per la televisió privada NTV, pro-ieltsinista, diuen que la intenció de vot al president i al líder comunista és d'empat virtual, el sociòleg Nugzar Betaneli i el Centre de Sociologia Parlamentària contiuen dient que el sostre de Ieltsin és el 20%, quan les possibilitats de Ziugànov van més enllà del 42%. Cal no perdre de vista que els pronòstics de Betaneli per a les eleccions parlamentàries del 1993 i 1995 es van complir.

Entre insinuacions, ofertes a contrator i pactes impossibles Rússia ha arribat al llindar del 16 de juny immersa en la confrontació irreconciliable dels líders. Ziugànov i Ieltsin són més que adversaris: són enemics. I són també més que antics camarades d'escó del Comitè Central: havien estat veïns, havien viscut a la mateixa escala. Ziugànov menysprea profundament Ieltsin i no pot resistir de tant

Ieltsin no es cansa de repetir que no permetrà l'arribada de Ziugànov al Kremlin. Ho fa amb la frase: "No passaran!"

en tant la temptació d'explicar a algun periodista que, d'aquell veïnatge, no se li n'esborraran mai els escàndols, els crits i les borratxeres de qui aleshores era cap del PCUS a Moscou, batlle virtual i després president de la República.

I per Ieltsin Ziugànov no ha passat de ser un arreplegat, propagandista del PCUS, que tot i el seu oportunisme va arribar tard al repartiment de les ruïnes del règim i aleshores va optar per explotar el filó del nacional-comunisme. El president no es cansa de repetir que

no permetrà l'arribada de Ziugànov al Kremlin i ho expressa, paradoxalment, adaptant a les circumstàncies una famosa consigna de la guerra civil espanyola: "No passaran! Els comunistes no passaran!"

La lluita frenètica de Ieltsin i de Ziugànov per esgarrapar els vots de les altres opcions, especialment de les més moderades, els ha portats a expressar tota mena de devocions. El president ha arribat a dir sense avergonyir-se'n que ell forma part de l'herència d'Andrei Sàkharov, el dissident i Premi Nobel de la Pau que es consumia confinat en un apartament de la ciutat tancada de Gorki, quan Ieltsin ni intuïa l'arribada de la *perestroika*.

Però Ziugànov no fa curt. El mateix dia que Ieltsin parlava com a hereu de Sàkharov, el president del Partit Comunista de Rússia reivindicava el "New Deal" del president nord-americà Roosevelt com a font d'inspiració. Hauria pogut reivindicar la NEP i el seu artífex Bukharin, però Ziugànov volia dissipar tota sospita d'intencionalitat confiscadora. I també deixar clar que la política econòmica que es proposa no va més enllà de l'intervencionisme keynesià. És evident que, ja al final de la campanya, a Ziugànov, li agradaria d'aparèixer com un socialdemòcrata de tota la vida i que, de cop i volta, s'esborrés per sempre el seu passat de proclames estalinistes amanides per l'extrema dreta, de la mateixa manera que Ieltsin evoca Sàkharov per guanyar-se la benedicció de l'antiga dissidència que és qui té la pa-

tent de l'ètica i de la resistència contra la dictadura soviètica. Perquè el suport del diner i del conservadorisme neoliberal, Ieltsin el té del tot assegurat.

L'"Opció," la "Casa" i la "Poma". Ieltsin mai no ha volgut tenir un partit propi i sempre s'ha estimat més xuclar les energies de moviments, grups, coalicions i partits que han acudit a ell, finalment, com a única solució. Ja en l'últim tram de la *perestroika* Ieltsin va parlar d'un Bloc Democràtic d'Esqueres que havia de disputar el poder al PCUS, quan aleshores, a Rússia, els conceptes de dretes i esquerres anaven capgirats. Després es va convertir en l'eix del Grup Interregional de Diputats, al Parlament soviètic, i al carrer, en el líder de la Rússia Democràtica, el moviment-coalició que el va portar a la presidència russa el juny del 1991. Un procés en què Ieltsin es va apropiat l'ètica de Sàkharov i la dissidència històrica. Ètica de la qual va renegar i prescindir el dia que es va treure de sobre el comissionat dels Drets Humans, Serguei Kòvaliov, per les seves crítiques, molestes i incisives, a les matances de l'exèrcit rus a Txetxènia.

Ara Ieltsin vol recuperar la confiança de la dissidència per afegir-la al seu capital electoral, i pràcticament ja ha aconseguit el suport públic dels personatges del neoliberalisme que fa només sis mesos juraven que mai més no l'hi donarien. I així no sols ha aconseguit d'incorporar al seu equip electoral el defenestrat ministre de les Privatitzacions, Anatoli Txubai, ans ha acosenguit la plena disponibilitat i tot de l'ex-primer ministre Iegor Gàidar, l'artífex de l'arribada del mercat per teràpia de xoc i home de màxima confiança del Fons Monetari Internacional. Gàidar s'estima més de veure-hi Ieltsin, al Kremlin, que no pas Ziugànov. Però Gàidar no ha oblidat ni perdonat Ieltsin: ni pels cessaments (Ieltsin el va nomenar i destituir dues vegades), ni perquè el partit que pràcticament li havia fet a mida, Opció de Rússia, només fou una joguina per al president, que mai no va assumir-ne ni la ideologia ni el lideratge.

Dalt, Boris Ieltsin. Al costat, Guennadi Ziugànov. Els màxims candidats a la presidència de Rússia a més de rivals polítics, són enemics declarats. Les contencions personals creuades han creat un clima de crispació durant la campanya electoral.

Semblant és el cas del partit Casa Nostra és Rússia. El primer ministre Víktor Txernomirdin va muntar el partit utilitzant totes les estructures governamentals i tots els *apparatxik* ieltsinistes enquistats en l'administració federal. Però a l'hora de la veritat, que va arribar amb les eleccions parlamentàries del 17 de desembre de 1995, el president va fer igual que havia fet amb Gàidar i la seva Opció de Rússia: en va xuclar el vot i se'n va oblidar. I és que Ieltsin esperava de Casa Nostra és Rússia molt més del 10% dels vots. La decepció presidencial va ser comparable a la de les elec-

cions legislatives de 12 de desembre de 1993 l'Opció de Rússia de Gàidar va quedar per sota els percentatges de l'extrema dreta de Jirinosvki.

Per això Ieltsin ha volgut expandir la seva candidatura cap al centre i el centre-esquerra, tot i saber que és un territori a què va a parar un vot de qualitat que canalitza i capitalitza la coalició Iabloko, la Poma, que encapçala l'economista Grigori Iavlinski. De fet, a Ieltsin, no solament li agradaria de pactar amb Iavlinski i endur-se'n l'11% de vots que li atribueixen les enquestes, també voldria acaparar tot

Un 'ballotage' que fa rodar el cap

El 17 de juny, un cop sabuts els dos candidats que es disputaran la presidència en segona tanda (el *ballottage*), començarà una de les etapes més crítiques de la història de Rússia, comparable a les del cop d'estat del 1991, la dissolució de l'URSS i el bombardeig de la Casa Blanca. Tot fent un esforç de prospecció i d'imaginació es podrien donar les situacions següents:

1) Una possibilitat remota, però no gens descartable: Ieltsin és eliminat a la primera tanda i, extrapolant els resultats de les eleccions parlamentàries del 17 de setembre passat, és l'ultranacionalista Jirinovski l'encarregat de disputar la presidència al comunista Ziugànov. Una competició surrealista entre bruns-i-rojos i rojos-i-bruns que podria no arribar concretar-se a les urnes per un acció de força.

2) També podria passar que Ieltsin fos eliminat i que qui s'enfrontés a Ziugànov fos Iavlinski, un candidat assumible pels poders fàctics econòmics. El *ballottage* probablement es faria, i només si Ziugànov fos el vencedor cabria la possibilitat d'un acte de força per impedir-ne la investidura.

3) Si Ieltsin aconsegueix de passar a la segona tanda es presenten dues possibilitats: que provi d'ajornar o de suspendre el *ballottage* perquè els resultats i les intencions de vot dels sondatges no li són favorables, o bé que s'encari a les urnes amb Ziugànov. Si guanyava Ziugànov, és clar, tomaria l'amenaça de força per impedir-li l'arribada a la presidència. Però també podria passar que Ieltsin fos proclamat vencedor per tupinada informàtica amb la complicitat de la Comissió Electoral.

Un 7 de juliol sota sospita. Al voltant d'aquestes situacions imaginables es mouen un grapat de possibilitats de manipulacions fradulentes de la legalitat, d'esclats violents i fins i tot de sortides negociades. Un fet que desperta tota mena de sospites és que fins ara la Comissió Electoral Central no ha volgut definir el dia de la segona volta. El govern fa servir el diumenge 7 de juliol d'una manera orientativa i oficiosa, però sense confirmació, perquè, segons la interpretació de la llei electoral, això no es possible fins després del recompte de la primera tanda. Com que no hi ha data oficial, prosperen tota mena de

temptacions dilatòries per conovocar el *ballottage* quan més covingui al Kremlin.

L'impediment per la força, tant de la segona tanda com de la investidura de Ziugànov, podria tenir forma de cop presidencial, fet directament per Ieltsin i el seu entorn. Un personatge tan inquietant com el general Aleksandr Koijàkov, cap de la guàrdia del Kremlin i "rasputin" oficiós del president, ja va declarar fa unes setmanes que era partidari de suspendre les eleccions. Una idea que comparteixen personatges poderosos com el ministre d'Interior Anatoli Kúlikov. Kúlikov també es economista i autor d'un polèmic "pla econòmic" que volia finançar el dèficit estatal amb la confiscació de les empreses privades més rendibles.

Però el cop també podria provenir de sectors de l'exèrcit temptats per les ofertes de poders fàctics econòmics disposats a barrar el pas al Partit Comunista. Una iniciativa com aquesta podria provenir dels famosos tretze banquers i empresaris que van donar el toc d'alerta en plena campanya electoral. Tallaria el procés ascendent de Ziugànov, però sense garantir la continuïtat de Ieltsin.

Tota acció de força provinent de qualsevol dels focus de conspiració possibles podria tenir per detonant un atemptat terrorista salvatge i espectacular que fes necessari l'estat d'emergència i, per tant, i la suspensió de les previsions electorals.

La "profecia" Ríjkov. Nikolai Ríjkov, ex-primer ministre de Gorbatxov i ara membre del Bloc Nacional Patriòtic de Ziugànov, assegura en unes opinions recollides pel periodista polonès K. S. Karol que Ieltsin no està disposat a anar-se'n del Kremlin. Ríjkov està convençut que el president en barrina alguna per suspendre la segona tanda. Una situació que posaria Ziugànov en una disjuntiva: o proclamar la vaga general o negociar una possible oferta de Ieltsin de compartir responsabilitats de govern. Un pacte així (no gaire allunyat del que han insinuat durant la campanya els poders fàctics econòmics) fins i tot podria ser beneficiós per a Ziugànov a terme mitjà perquè li donaria el temps suficient per poder fer la reconversió socialdemòcrata que ja ha insinuat en les seves al·lusions al New Deal. **LI. F.**

Grigori Iavlinski. Un gran potencial cobejat pels dos líders.

el potencial, no gens menysperable, que es percep en l'anomenada Tercera Força.

La Tercera Força no és un bloc electoral, sinó una oferta de centre i de moderació que intenten de vendre alhora, però des de candidatures separades, personatges tan diversos com l'ex-president Gorbatxov, l'oftalmòleg Fiódorov, Iavlinski mateix i Aleksandr Lèbed, el general nacionalista admirador de Franco i de Stalin, que fa només un any emergia amb un carisma que semblava imparable i que s'ha convertit gairebé en una caricatura al cap de poc de penjar l'uniforme i d'entrar en el joc parlamentari.

Iavlinski, que de tots els de la Tercera Força és l'únic amb possibilitats, ja ha dit a Ieltsin que no es retira de la primera tanda. El president li ho va demanar, però en canvi Iavlinski volia, ni més ni menys, el càrrec de primer ministre i una neteja en profunditat del Kremlin, la qual cosa equivalia a despatxar tots els "rasputins" i els intrigants de l'entorn presidencial. I Ieltsin va dir que allò era demanar massa. Però, finalment, si resulta que els dos candidats que passen a la segona tanda, al *ballottage*, són Ieltsin i Ziugànov, Iavlinski acabarà afegint-se al front anticomunista.

Des de les eleccions legislatives del desembre passat Guennadi Ziugànov no ha deixat tampoc de picar l'ullet a la Tercera Força. Al Iabloko de Iavlinski perquè té prou components socialdemòcrates sintetitzables amb el corrent més li-

beral del Partit Comunista. I al general Lèbed perquè és dipositari de prou dosis de sovietisme i de nacionalisme equiparables al nacional-comunisme del nou PC rus.

Les necessitats centristes de Ziugànov han anat creixent en la mesura que s'ha vist obligat a donar garanties que no hi hauria confiscacions ni retorn a la propietat estatal i que les úniques responsabilitats a demanar se situaran en el terreny de la corrupció i de la criminalitat.

Les concessions de Ziugànov han provocat rebombori dins el seu Bloc Nacional Patriòtic, on la radicalitat més estalinista, la Rússia Treballadora de Víktor Anpílov, ha començat a exigir a Ziugànov garanties que complirà les velles promeses de nacionalitzacions i d'expropriacions.

L'allunyament de l'estalinista Anpílov del PC arriba quan fa gairebé tres mesos que el bloc Ordre Nou, integrat per catorze partits d'extrema dreta sense representació parlamentària, es va trencar a l'hora de decidir a qui donava suport en les presidencials. El sector més fonamentalista russòfon va apostar per Ieltsin (suport que el president ha rebutjat), i el corrent anomenat nacional-bolxevic va anunciar que votaria per Ziugànov. Aquestes divisions, tot i que es donen en un context polític d'escassa influència, expressen, tanmateix, la divisió que es nota en les organitzacions que es diuen nacional-patriòtiques. Tot i que durant aquests últims anys han anat del braç amb els comunistes, i fins i tot han pintat la

Si no aconseguim de passar a la segona tanda, tots els indicis són que Vladímir Jirinovski donarà suport a Borís Ieltsin.

cara del Santcrist a la bandera roja, els grups més tradicionalistes es resisteixen a ajudar un comunista perquè s'instal·li al Kremlin. Però tampoc no els és gens fàcil d'empènyer Ieltsin cap a la victòria, sobretot quan no fa ni tres anys que el president va llançar els tancs contra les barricades de la Casa Blanca, on van voleiar plegats els estendarts soviètics i nacionalistes russos.

Aquest podria ser també el gran dilema de Vladímir Jirinovski. Si no aconseguim de passar a la segona tanda (possibilitat que molts analistes russos no descarten), tots els indicis són que Jirinovski donarà suport a Ieltsin, de la mateixa manera que va li va donar un "sí" incondicional el 1993 en el plebiscit de la nova constitució. D'aquesta manera Jirinovski homologaria el seu vot al de l'extrema dreta europea: en favor de l'opció més conservadora. Però passa que el con-

text socioelectoral rus no s'assembla gens a l'europeu: la diversitat de l'electorat nacional-patriòtic ve més aviat de les devocions –més o menys nacionalistes, més o menys estalinistes– que no pas de la classe social. Tant els qui voten Jirinovski com els qui voten Ziugànov o Anpílov tenen el mateix poder adquisitiu, pertanyen als cent milions llargs de russos que es mouen entre la precarietat i la misèria. I difícilment aquests sectors tan desparats donaran el vot a Ieltsin, per més que Jirinovski els l'arribi a demanar, a la segona tanda.

Talment captiva del mite nietzscheà de l'etern retorn, Rússia es troba, un cop més, que ha d'identificar el tsar legítim del tsar impositor. Que de fet vol dir haver de triar entre mal i pitjor. Sense saber quina de les dues coses és Ieltsin i quina és Ziugànov.

Vladímir Jirinovski. Els analistes russos afirmen que l'ultradreta, en cas d'haver de renunciar a una segona tanda, homologaria el seu vot al de l'extrema dreta europea: en favor de l'opció més conservadora.

Llibert Ferri

 Generalitat de Catalunya
Departament de Treball

(L'entem i l'atnem)

FONS SOCIAL EUROPEU

Servei Català de Col·locació

Si necessita cobrir un lloc de treball a la seva empresa
té a la seva disposició els telèfons 902 22 11 11 i 902 22 10 44 (*)

(*) L'àmbit d'actuació del SCC legalment es cenyeix a Catalunya